

Sprawa C-565/22**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

26 sierpnia 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

20 lipca 2022 r.

Strona wnosząca skargę rewizyjną (pierwotny powód):

Verein für Konsumenteninformation

Druga strona postępowania rewizyjnego (pierwotna pozwana):

Sofatutor GmbH

Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria) jako sąd rewizyjny [...] w sprawie z powództwa strony powodowej Verein für Konsumenteninformation, 1060 Wien, [...] przeciwko stronie pozwanej Sofatutor GmbH, Niemcy, 10245 Berlin, [...] o zaniechanie i podanie wyroku do publicznej wiadomości na skutek skargi rewizyjnej strony powodowej od wyroku Oberlandesgericht Wien (wyższego sądu krajowego w Wiedniu) jako sądu odwoławczego z dnia 18 marca 2022 r., sygn. akt 5 R 141/21y-30, który zmienił wyrok wydany przez Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu) z dnia 23 czerwca 2021 r., sygn. akt 30 Cg 29/20x-25, wydał [...]

p o s t a n o w i e n i e:

I. Do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zostają skierowane, na podstawie art. 267 TFUE, następujące pytania w celu wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

Czy art. 9 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów należy interpretować w ten sposób, że w przypadku „automatycznego przedłużenia” [art. 6 ust. 1 lit. o)

dyrektywy] umowy zawartej na odległość konsumentowi przysługuje ponownie prawo do odstąpienia od umowy?

II. [...] [Zawieszenie postępowania]

U z a s a d n i e:

A. Stan faktyczny

- 1 Strona powodowa jest stowarzyszeniem posiadającym czynną legitymację procesową na podstawie § 29 Konsumentenschutzgesetz (ustawy o ochronie konsumentów, zwanej dalej „KSchG”).
- 2 Strona pozwana prowadzi internetowe platformy edukacyjne dla uczniów. Oferuje swoje usługi przez Internet m.in. na całym terytorium Austrii i w ramach swojej działalności gospodarczej regularnie nawiązuje, celem dokonywania czynności prawnych, kontakt z konsumentami w rozumieniu § 1 KSchG, którzy mają miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Austrii. Strona pozwana zawiera umowy z konsumentami, które oparte są na jej ogólnych warunkach umów (zwane dalej „OWU”).
- 3 Ogólne warunki umów strony pozwanej przewidują, że w przypadku pierwszego zamówienia abonamentu na platformie można go bezpłatnie testować przez 30 dni od zawarcia umowy i w tym okresie można go w każdej chwili wypowiedzieć bez zachowania okresu wypowiedzenia, że abonament staje się płatny dopiero po upływie tych 30 dni i że w przypadku braku wypowiedzenia w terminie ww. 30 dni okres płatnego abonamentu uzgodniony w trakcie zamówienia rozpoczyna swój bieg.
- 4 W przypadku gdy okres płatnego abonamentu wygasa, a ani strona pozwana, ani konsument nie wypowiedzieli umowy w odpowiednim czasie, zgodnie z OWU abonament ulega automatycznemu przedłużeniu o określony okres.
- 5 Przy pierwszym zawarciu umowy strona pozwana informuje konsumentów o prawie do odstąpienia od umowy przysługującym konsumentom w związku z zawarciem tej konkretnej umowy na odległość.

B. Stanowiska procesowe stron i dotychczasowy przebieg postępowania

- 6 **Strona powodowa** żąda – w zakresie, w jakim ma to jeszcze znaczenie dla postępowania rewizyjnego – zobowiązania strony pozwanej do „*zaniechania w obrocie gospodarczym z konsumentami praktyki polegającej na nieudzielaniu konsumentom, w przypadku przedłużenia stosunku umownego zawartego na odległość na czas określony, w jasny i zrozumiały sposób informacji o warunkach, terminach i procedurze korzystania z prawa do odstąpienia od umowy, poprzez udostępnienie wzoru formularza odstąpienia od umowy, lub stosowania równoznacznych praktyk*”. Jest ona zdania, że z brzmienia art. 9 dyrektywy nie wynika żadne ograniczenie do pierwszego zawarcia umowy. W konsekwencji

także w przypadku przekształcenia abonamentu testowego w abonament zwykły oraz w przypadku przedłużenia abonamentu zwykłego konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy na podstawie § 11 FAGG (Fern- und Auswärtsgeschäfte-Gesetz, ustawy o umowach zawieranych na odległość oraz poza lokalem przedsiębiorstwa, zwanej dalej „FAGG”) transponującego art. 9 dyrektywy. Strona pozwana nie informuje konsumentów o tym drugim prawie do odstąpienia od umowy. Tym samym narusza ona obowiązek informacyjny wynikający z § 4 ust. 1 pkt 8 FAGG, co sprawia, że zgodnie z § 28a ust. 1 KSchG jest ona zobowiązana do zaniechania.

- 7 **Strona pozwana** zakwestionowała to żądanie zaniechania. Stała na stanowisku, że przewidziane automatyczne przedłużenia umowy nie prowadzą do powstania po stronie konsumenta drugiego prawa do odstąpienia od umowy, w związku z czym nie jest ona zobowiązana do poinformowania o tym konsumenta.
- 8 **Sąd pierwszej instancji** – w zakresie mającym tutaj znaczenie – wydał wyrok skazujący stronę pozwaną zgodnie z żądaniem pozwu.
- 9 **Sąd odwoławczy** zmienił wyrok
– w zakresie mającym tutaj znaczenie – na oddalenie powództwa.
- 10 Przeciwnie temu rozstrzygnięciu skierowana jest, dopuszczona przez sąd odwoławczy, **skarga rewizyjna wniesiona przez stronę powodową** do Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego).

C. Właściwe przepisy

Artykuł 2 pkt 7, art. 6 ust. 1 lit. h) i o) oraz art. 9 ust. 1 dyrektywy w sprawie praw konsumentów mają wraz z ich tytułami następujące brzmienie:

Artykuł 2

Definicje

Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

7) „*umowa zawierana na odległość*” oznacza każdą umowę zawartą między przedsiębiorcą i konsumentem w ramach zorganizowanego systemu sprzedaży lub świadczenia usług na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności przedsiębiorcy i konsumenta, z wyłącznym wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie;

Artykuł 6

Wymogi informacyjne dotyczące umów zawieranych na odległość i umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa

1. Zanim konsument zostanie związany umową zawieraną na odległość lub umową zawieraną poza lokalem przedsiębiorstwa, lub jakąkolwiek ofertą w tym zakresie, przedsiębiorca w jasny i zrozumiały sposób udziela konsumentowi następujących informacji:

[...]

h) w przypadku gdy istnieje prawo do odstąpienia od umowy – warunki, terminy oraz procedury korzystania z tego prawa zgodnie z art. 11 ust. 1, a także wzór formularza odstąpienia od umowy zawarty w załączniku I część B;

[...]

o) w przypadku gdy ma to zastosowanie – czas trwania umowy lub, jeżeli umowa zawarta jest na czas nieoznaczony lub jeśli ma ulegać automatycznemu przedłużeniu, warunki rozwiązania umowy;

Artykuł 9

Prawo do odstąpienia od umowy

1. Z zastrzeżeniem przypadków, gdy zastosowanie mają wyjątki przewidziane w art. 16, konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy w przypadku umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa przez okres 14 dni, bez podawania jakichkolwiek powodów i bez ponoszenia jakichkolwiek kosztów innych niż koszty przewidziane w art. 13 ust. 2 i art. 14.

Paragraf 3 pkt 2, § 4 ust. 1 pkt 8 i 14 oraz § 11 ust. 1 österreichisches Fern- und Auswärtsgeschäfte-Gesetz (austriackiej ustawy o umowach zawieranych na odległość i umowach zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, zwanej dalej „FAGG”) mają wraz z ich tytułami następujące brzmienie:

Definicje

§ 3. W niniejszej ustawie federalnej następujące pojęcia oznaczają

[...]

2. „Umowa zawierana na odległość” oznacza każdą umowę zawartą między przedsiębiorcą i konsumentem w ramach zorganizowanego systemu sprzedaży lub świadczenia usług na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności przedsiębiorcy i konsumenta, z wyłącznym wykorzystaniem środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie;

Treść wymogu informacyjnego; skutki prawne

§ 4. (1) Zanim konsument zostanie związany umową lub oświadczeniem woli dotyczącym zawarcia umowy, przedsiębiorca ma obowiązek udzielić konsumentowi w sposób jasny i zrozumiały następujących informacji:

[...]

8. przy istnieniu prawa do odstąpienia od umowy, o warunkach, terminach i procedurze korzystania z tego prawa, poprzez udostępnienie wzoru formularza odstąpienia od umowy zawartego w załączniku I część B,

[...]

14. w przypadku gdy ma to zastosowanie – czas trwania umowy lub, jeżeli umowa zawarta jest na czas nieoznaczony lub jeśli ma ulegać automatycznemu przedłużeniu, warunki rozwiązania umowy;

Prawo do odstąpienia od umowy i termin odstąpienia

§ 11 (1) Konsument może odstąpić od umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa w ciągu 14 dni bez podania uzasadnienia swojej decyzji.

[...]

D. Uzasadnienie odesłania prejudycjalnego

- 11 Rozstrzygnięcie sporu zależy w istotnej mierze od wykładni art. 9 ust. 1 dyrektywy, na której z kolei musi opierać się wykładnia § 11 ust. 1 FAGG.
- 12 Zgodnie z materiałami legislacyjnymi dotyczącymi § 11 FAGG prawo do odstąpienia od umowy nie jest ograniczone do pierwszego zawarcia umowy między przedsiębiorcą a konsumentem; również przedłużenie istniejącego, ale ograniczonego w czasie stosunku umownego lub zmiana treści istniejącego stosunku umownego, jeżeli zostały zawarte na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa, podlegają FAGG, a tym samym prowadzą do powstania prawa konsumenta do odstąpienia od umowy w związku z uzgodnionym przedłużeniem lub zmianą umowy [...].
- 13 Odwołując się do materiałów legislacyjnych, w literaturze wyrażono pogląd, że prawo do odstąpienia od umowy może być brane pod uwagę również w przypadku zmiany treści lub (odrębnie uzgodnionego) przedłużenia stosunku umownego – niezależnie od tego, w jaki sposób stosunek ten powstał – w drodze umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub umowy zawartej na odległość [...]. Jeżeli zgoda konsumenta ma być wyrażona w drodze fikcji złożenia oświadczenia, konieczne byłoby szczególne zwrócenie uwagi konsumenta na znaczenie jego zachowania [...].

- 14 W literaturze uważa się za wątpliwe, że *automatyczne* przedłużenie umowy zawartej na odległość ponownie prowadzi do prawa do odstąpienia od umowy. Wskazuje się, że art. 6 ust. 1 lit. o) dyrektywy przewiduje jedynie obowiązek poinformowania „w przypadku gdy ma to zastosowanie – [o] czas[ie] trwania umowy lub, jeżeli umowa zawarta jest na czas nieoznaczony lub jeśli ma ulegać automatycznemu przedłużeniu, warunk[ach] rozwiązania umowy”, natomiast w przepisie tym, chociaż dotyczy on automatycznego przedłużenia umowy, nie ma mowy o prawie do odstąpienia od umowy, względnie informacji o takim prawie. Ponadto kwestionuje się, że automatyczne przedłużenie oznacza (drugą) „umowę zawartą na odległość” w rozumieniu art. 2 pkt 7 dyrektywy. Uzasadnia się to tym, że nie zostaje „zawarta” żadna (druga) umowa, lecz jedynie pierwsza umowa nie zostaje wypowiedziana (i, jak przewiduje ta umowa, przedłuża się w ten sposób jej okres obowiązywania) oraz tym, że w przypadku automatycznego przedłużenia umowy nie może być mowy o „wyłącznym wykorzystaniu” środków porozumiewania się na odległość” w rozumieniu definicji legalnej „umowy zawieranej na odległość”. W końcu podnosi się, że w przypadku automatycznego przedłużenia umowy nie istnieje już typowe ryzyko związane z umowami zawieranymi na odległość (które uzasadnia prawo do odstąpienia od umowy) (por. motyw 37 dyrektywy). W tym przypadku konsument jest już wystarczająco zaznajomiony z towarem lub usługą i już przy okazji pierwotnego zawarcia umowy został wystarczająco poinformowany o możliwości przedłużenia umowy [...].
- 15 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że art. 2 lit. a) dyrektywy 2002/65/WE należy interpretować w ten sposób, że aneks do umowy kredytu nie wchodzi w zakres pojęcia „umowy dotyczącej usług finansowych” w rozumieniu tego przepisu, jeżeli aneks ogranicza się jedynie do zmiany pierwotnie uzgodnionej wysokości oprocentowania, bez przedłużenia terminu obowiązywania umowy, ani zmiany jej kwoty, w sytuacji gdy pierwotne warunki umowy kredytu przewidywały wprowadzenie takiego aneksu, a w razie jego braku – zastosowanie zmiennej wysokości oprocentowania (wyrok Trybunału C-639/18, *Sparkasse Südholstein*).
- 16 W ocenie Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego) w odniesieniu do pytania postawionego na wstępie – nawet jeśli argumenty przedstawione w literaturze przemawiają przeciwko prawu do odstąpienia od umowy, a orzeczenie TSUE C-639/18 można wykorzystać w niniejszej sprawie – nie występuje *acte clair* [...]. Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy) uważa zatem, że jako sąd orzekający w ostatniej instancji jest zobowiązany do wystąpienia z odesłaniem prejudycjalnym (por. RS0082949).

[...] 20 lipca 2022 r.

[...]